

DAAD en GEDACHTTE

MARXISTISCH DISCUSSIEORGAAN

★ INHOUD:

DE LONEN , DE DEMOCRATIE EN
DE MAATSCHAPPELIJKE STRUCTUUR.

DE ONTWIKKELING VAN DE
FRANSE GROEP

"SOCIALISME OU BARBARIE"

4e Kwartaal 1955
Jaargang 3
Nummer 4

UITGAVE VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS”
REDACTIE EN ADMINISTR: POSTBUS 7046 A,DAM-Z.II

1945
1946
1947
1948
1949

THE JOURNAL OF THE
AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION

THE JOURNAL OF THE
AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION

1945
1946
1947
1948
1949

THE JOURNAL OF THE
AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION

[illegible]

"..... het gemiddelde is niet zomaar een grootste gemene deler, doch kwam tot stand in correlatie met de optimale verhouding tussen sociale gerechtigheid, sociaal-economisch evenwicht en op peil blijvende concurrentie-positie."

(Algemeen Handelsblad van 14
September 1955. over het door
de regering bepaalde lande-
lijke gemiddelde loon.).

Denk niet, lezer, dat wij u dit citaat gaan verklaren. Wij plaatsen het slechts boven dit artikel, om u een voorbeeld te geven van de onbegrijpelijke taal waarvan de huidige "democratie" zich bedient, wanneer ze het heeft over de in feite toch eenvoudige zaak van koop en verkoop van arbeidskracht.

Wie toch iets van het citaat wil snappen, maken we dat wellicht iets makkelijker, door mede te delen dat de uitlating gebezigd werd in een betoog dat, onder wat heen en weer gepraat, het voordeel van de politiek der gebonden lonen deed uitkomen. Het woord "correlatie" kan hier ongeveer worden vervangen door "wisselwerking" en "optimaal" zou kunnen worden vervangen door "beste" op "gunstigste".

We gaan er dan ook verder maar aan voorbij, voor wie dan die "verhouding" het beste of gunstigste is.

In elk geval bracht dit citaat ons er toe, twee dingen onder de aandacht te brengen, waarover wij in de loop van dit artikel nog iets willen zeggen. Het betreft ten eerste het streven om de vaststelling van het arbeidsloon te hullen in een sfeer van geheimzinnigheid. Het tweede punt is dan, de huidige strijd tussen verschillende stromingen over wat men de "loonvorming" noemt; vóór-en nadelen van loonbeheersing en vrije loonvorming.

Wij hopen, dat daarbij tevens een beeld kan worden gegeven van de nu bestaande stand van zaken inzake de onderhandelingen over het loonpeil; Tenslotte zal uit deze beschouwing o.i. duidelijk worden, dat onze opvatting, dat de arbeiders alleen zelf hun belangen kunnen behartigen, niet, zoals anderen vaak veronderstellen, zozeer een theoretisch standpunt is, doch dat die opvatting direct op de feitelijke verhoudingen is gebaseerd.

SFEER VAN GEHEIMZINNIGHEID.

Wie menen mocht, dat een citaat als wij in de aanhef van ons artikel aanhielden, tekenend is voor een orgaan dat geschreven en gelezen wordt door de bourgeoisie, die slaat de plank ver mis. Onverschillig welk dagblad men ter hand neemt, artikelen over deze onderwerpen zijn er het a l g e m e e n onleesbaar in. Wij zouden ten bewijze, daarvoor uw aandacht willen vestigen op artikelen van de laatste tijd van de hand van de secretaris van het NVV, Ad Vermeulen, in het Parool, waarin hij z.g. de regering becritiseert over haar beleid inzake lonen en prijzen. Daarbij goochelt hij met indexcijfers, loonverhogingspercentages en data, waaruit niemand meer wijs weet te worden. Slechts de hoofdgedachte dringt tot de lezer door. Vermeulen wijst op de prijsstijgingen, verwacht dat deze weder zullen doorgaan en acht daarom een

loonronde onvermijdelijk. De jonge Willem Drees kwam tegen die beschouwingen op. Hij is waarnemend directeur van het Centraal Planbureau en had in het orgaan "Economisch-Statistische Berichten" vader Drees een handje geholpen in diens opvatting, dat er nu ten aanzien van de lonen, maar wat rust moest komen. De beschouwing van de jonge Drees tegen het betoog van Vermeulen, overgens ook weer even onleesbaar als de artikelen in het Handelsblad, en die van de hand van Vermeulen, kwam hier op neer, dat het met de groei van het nationaal inkomen, met de groei van de arbeidsbevolking, met het prijzenpeil en met god weet wat meer, anders was gesteld, dan Vermeulen deed voorkomen. Voorts gebruikte z.i. de laatste verkeerde data en hinkte hij op twee gedachten, Tenslotte betoogde Drees Jr. nog eens, dat de Nederlandse arbeider wel aan zijn nationale trek was gekomen.

Resultaat van het dispuut: niemand kan er uit wijs worden. Het komt er op neer "Stelt in hem uw vertrouwen". In wie? In Drees of in Vermeulen of.....in geen van beide?

Weer waren we beland in een statistisch bombardement van "deskundigen", zoals ook bij de vorige loonronde. Aha, "de deskundigen". Voor de arbeider, die zijn arbeidskracht leveren moet, hangt daar alleen die sfeer van geheimzinnigheid.....de correlatie enz. enz.

DE LOONVORMING IN HANDEN VAN DE STAAT.

In het kapitalisme geldt volgens de economische leer als belangrijke wet, die van vraag en aanbod. Ondertussen, hoezeer de economen deze wet ook hebben geprezen, het ondernemersdom heeft zich in feite van dit economisch principe nooit veel aangetrokken. Wanneer het in de kraam te pas kwam, werden de nationale kapitalistische belangen nagestreefd door beschermende rechten op de invoer en uitvoer, werden eontingenteringen van de invoer vastgesteld, enz. Ook van kartels en monopolies was het groot-kapitaal niet afkerig; wanneer dit de prijzen en daarmee de winsten kon verhogen. Of de "optimale verhouding tussen sociale gerechtigheid" enz., enz., daarmee in het gedrang kwam, is daarbij nooit een probleem geweest voor het slag mensen, dat niet alleen het Handelsblad las, maar met dit blad de vaan "Lux et Libertas" (welvaart en vrijheid) zwaaide, naar de mate het in hun belang te pas kwam.

Het tegenwoordige kapitalisme, dat een lange ontwikkeling achter zich heeft, komt voor steeds grotere problemen te staan. De structuur wordt sterk beïnvloed door grote ondernemingen, waarin geweldige kapitaalsommen zijn geïnvesteerd en, waarin duizenden arbeiders werken. Dit leidde tot omvangrijke organisatie. Organisatie in het bedrijf, organisatie van verschillende bedrijven, organisatie van het kapitaal in grote banken, organisatie op het gehele terrein van de maatschappij en de staat. Tot dit laatste drong ook de steeds moeilijker strijd op de internationale markt. Het nationaal planbureau is daarvan een aanwijzing. De uitspraken van alle politici, dat hun partij een nationale partij is, hangt uit de aard van de zaak tennauwste samen met deze gehele organisatie van het kapitalisme, waarin staat en bedrijfsleven meer dan ooit tevoren, als het ware als één economisch geheel gaan optreden. Doch dat alles vindt plaats in tegenstellingen. Wie aandacht besteedt aan deze ontwikkeling constateert, dat er meermalen een strijd wordt gevoerd tussen de bijzondere belangen van ondernemers tegenover algemeen kapitalistisch nationaal belang. Ook op het terrein van de z.g. publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie doet zich dat in sterke mate voor. Doch ditmaal zou dat probleem ons te ver voeren. Daarom bepalen we ons met betrekking tot deze kwestie tot de loon-

vorming.

DE PLAATS VAN DE VAKBEWEGING

Evenzeer als de politieke partijen, moest ook de vakbeweging in deze maalstroom van de tijd terecht komen.

Groot geworden, kon zij niet genegeerd worden bij de koop van de arbeidskracht. Daarbij kwam, dat deze ontwikkeling die organisaties tot steeds groter centralisatie dreef. Een centralisatie, nodig voor het afsluiten van contracten, maar die tezelfdertijd een heersende laag van bestuurders onvermijdelijk maakte. Zo werden deze apparaten, het zij hier alles maar heel kort aangegeven, de als vanzelf aangewezen instituten nodig voor de organisatie van de voor het kapitalisme beschikbare arbeidskracht. Hun positie en taak veranderde. Het meest duidelijk blijkt dat uit het feit, dat zij de klassenstrijd openlijk afwijzen en dat zij zich, op zijn gunstigst, ten doel stellen om, bij het dienen van de "welvaart" -dat wil zeggen van het nationale kapitalisme- de vraag bij tijd en wijle stellen, of de arbeiders hun "sociaal-gerechtvaardigd" deel wel krijgen. Doch de motivering van elk verlangen van deze zijde naar een loonsverhoging is dan toch steeds, dat dit nodig is, om de productiviteit van de arbeid zo hoog mogelijk op te voeren.

Zeër duidelijk treedt dat aan de dag in het aanvaarden, ja propagieren, door de vakbeweging van premiestelsels, prestatielonen, classificatie enz.

Wie kennis neemt van de doelstellingen van de PBO, de SER en de Ondernemingsraden, zal dan ook tot de conclusie komen, dat deze organen in de eerste plaats beogen door samenwerking het belang van de bedrijfstak, de algemene belangen van het bedrijfsleven, en die van de onderneming te dienen.

Inschakeling in de kapitalistische orde.

KAPITALISTISCHE BELANGEN.

Zoals wij er ons van bewust zijn, dat binnen deze nieuwe vormen van bedrijfsorganisatie, zich meermalen een strijd afspeelt tussen algemeen kapitalistisch belang en bedrijfstakbelang, ja zelfs ondernemersbelang, zo constateren we ook verschillen in tactiek bij de diverse vakcentralen, die verband houden met de bijzondere posities van de betrokken vakcentralen.

Deze laatste verschillen zijn ten deze van ideologische-aard, nauw verband houdende dus ook met hun politieke gezindheid, tendele worden ze ook bepaald, door de positie die elk van deze vakcentralen in het economisch bestel inneemt.

Zonder daarop nu verder diep in te gaan, wijzen wij er op, dat het NVV veel sterker de centraal geleide loonpolitiek voorstaat dan KAB en CNV. Het NVV baseert zich dus meer op het a l g e m e n e belang van het kapitalisme, vertegenwoordigt daarmee ook meer de tendens van de a l g e m e n e ontwikkeling, terwijl de beide confessionele organisaties voorstaan, dat de b i j z o n d e r e belangen van de ondernemingen en bedrijfstakken zo sterk mogelijk tot gelding kunnen komen.

De laatste jaren heeft zich dat op sterke wijze gedemonstreerd. De hoog-conjunctuur en de belangrijke verbetering van de positie van het Nederlandse kapitalisme op de wereldmarkt, hebben een groeiend verlangen naar grotere vrijheid bij het ondernemersdom bevorderd. De regering, zeker een belangrijke stroming -denken we aan de PvdA-, voelt daarvoor niets of niet veel. De plan-politici zeker niet. Tegenover de

anderen kunnen zij als machtig wapen gebruiken, dat dank zij het laag gehouden loonpeil, "onze" positie goed is, maar dat het grondstoffen-arme Nederland het van de uitvoer moet hebben en dat het vrij laten van de lonen nu, er op zou neerkomen, dat ze sprongsgewijs omhoog zouden gaan.

Hoe dicht ligt deze politiek tegen die van Colijn rond 1934.

Het argument slaat in, ook bij diverse ondernemerskringen. Zo is er daar twijfel en die twijfel komt tot uiting in de Stichting van de Arbeid, de SER enz. Het verlangen om de Staat uit te schakelen bij de loonvorming wordt geremd. Het probleem wordt verschoven, zo al niet van het kastje naar de muur, dan toch van de éne instantie naar de andere. De Stichting gaf het probleem aan een commissie. Het kwam terug in de Stichting met het advies, de loonvorming voor een belangrijk deel toe te vertrouwen aan een, door de SER te benoemen, Loonraad. Dat rapport ging naar de regering, aangevuld met het verzoek, de SER om advies te vragen. De regering deed dat, wellicht niet in het minst, omdat het dan weer wat langer duurde. Ondertussen ging 't Centraal Sociaal Werkgeversverbond (CSWV) overstag. In de Stichting was het met het voorstel van de instelling van een Loonraad aangewezen uit en door de SER accoord gegaan. In de SER was men er tegen, omdat het achteraf vreesde dat in een Loonraad teveel belangeninvloeden van de bedrijfstakken zouden werken. Zo vormden het CSWV en het NVV tezamen de z.g. "belangrijke minderheid" die het nu toegepaste stelsel wilde handhaven. De meerderheid, waaronder KAB en CNV, kwam trouwens met een zeer gematigde opvatting voor de dag, wel beslissingsrecht bij het bedrijfsleven, maar met een blijvende taak van de overheid t.a.v. het algemene loonniveau. Doch herhaaldelijk verklaarde de regering dat ze voor meer vrijheid niets gevoelde en evenmin voor een nieuwe loonronde.

Dit alles, we willen daar deze keer niet verder op door gaan, geeft ondertussen wel heel duidelijk aan, op welke plaats PvdA en NVV thans zijn aanbeland. Zij zijn specifieke politieke krachten ten gunste van een centraal geordend kapitalisme. Denken wij, voor wat het NVV betreft, ook nog eens aan het wezen van de staking bij "De Ommelanden".

DE TACTIEK TEGENOVER DE ARBEIDERS

KAB en CNV, voorstanders van een gematigde organisatie van het kapitalisme, met een hang naar een soort gildenkapitalisme, zitten dus tactisch in een vrij gunstige positie ten opzichte van het NVV. Tegenover de arbeiders fungeren zij als de centralen die de loonstop van de regering schijnen te willen doorbreken.

Het corporatisme, een maatschappelijke organisatie waarin op de grondslag van klassenharmonie de bedrijven de structuur bepalen, is een specifiek katholiek-kerkelijk ideaal. In het CNV leeft nog de opvatting van Kuyper, inzake autoriteit in eigen kring.

Hun gunstige positie is dan, dat de weerzin van brede massa's arbeiders ten opzichte van de loonbeheersing, in schijn door KAB en CNV wordt onderschreven. Tussen haakjes, dit verschil in positie verklaart ook, waarom b.v. de confessionelen bij wilde acties nog iets gematigder tegenover de stakers doen als het NVV. Denken we hier b.v. aan de acties van het Amsterdamse gemeentepersoneel.

In elk geval, en om terug te komen op het onderwerp, zij pleiten er voor, dat de loonvorming meer aan het bedrijfsleven zal worden overgelaten, waarmede ze dan bedoelen, publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties.

Het komt ons evenmin verwonderlijk voor, dat deze o.i. toch nog kleinburgerlijke opvatting omtrent een nieuwe maatschappelijke

structuur van het kapitalisme in deze kringen leeft, als dat ook het klein-ondernemersdom daarvoor wel af en toe haar sympathie doet blijken. Anderzijds vrezen regering en groot-kapitaal, dat daardoor de centrale leiding in de loonpolitiek in het gedrang zal komen. Het NVV staat daarbij, begrijpelijk in verband met zijn gehele geschiedenis en staats-economische instelling aan de kant van de laatstgenoemden.

Toch zien regering en NVV wel in, dat er, gelet op de onrust bij de arbeiders, weer eens iets van goede wil tegenover dezen moet worden getoond. Zo werd dan door de regering aan het college van rijksbemiddelaars medegedeeld, dat zij kon goedkeuren, dat de jaarlijkse vacantiën met drie dagen zouden worden verlengd en eventuele vacantiebijslagen verhoogd. In die mededeling kwamen nog enkele andere kleine punten voor, waarop we niet verder ingaan. Wat nu interessant was, als voorwaarde werd o.m. gesteld, dat een en ander slechts ingevoerd zou kunnen worden bij het afsluiten van nieuwe collectieve contracten.

Niet alleen handhaafde dus de regering haar afwijzende houding tegenover de door het NVV verlangde nieuwe loonronde (een eis die voortvloeide uit de arbeidersonrust), doch de kleine concessies die ze deed, zouden slechts op lange termijn tot stand kunnen komen. Een aantal collectieve contracten zijn sinds kort vernieuwd. Bovendien zouden de financiële gevolgen hoogstens drie procent nieuwe lasten mogen meebrengen.

KAB en CNV hebben toen de wens geuit om, nu er dan toch bedrijfstaksgewijs moest worden beraadslaagd, de vrijheid te geven om de toegestane 3 procent ook op andere wijze te mogen realiseren, b.v. door een directe loonverhoging. Een niet onhandige zet. Een poging om de loonvorming voorzichtig om te buigen in de richting van het bedrijfsleven. Bovendien moet een voorstel tot een meer directe loonverhoging (men spreekt van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden) wel interesse en sympathie wekken bij de arbeiders.

Uit de aard van de zaak kwam het NVV tegenover dat plan te staan. Het is immers voor een centraal beleid. Propagandistisch voor de confessionele vakcentralen dus niet ondienstig. Temeer, waar men wist dat de regering van een nieuwe loonronde niet wilde weten en het NVV dan met lege handen zou staan.

Intussen poogde de regering ook deze aanval op het centraal loonbeleid te pareren en verklaarde bij monde van Min. Suurhof -de vroegere secretaris van het NVV- op 28 September 1955, dat, waar het advies van de SER over de toekomstige loonpolitiek nog niet was ontvangen, zij het niet juist achtte van de tot nu toe gevolgde methode af te wijken. Hier gebruikte ze dus openlijk de trage gang over het advies omtrent de wijze van loonvorming. Maar die verdediging mislukte. Op 4 October kwam dat advies -zie hierboven-. Op 7 October ging Min Drees overstag met de verklaring, dat de 3% ook in de vorm van een gratificatie kan worden gegeven.

Wanneer we nu dit alles overzien, dan dringen zich enkele conclusies aan ons op.

DE CONCLUSIES

Welvarend kapitalistisch Nederland is niet bereid zonder strijd de arbeidersklasse een wezenlijk hoger levenspeil te verlenen. Er mogen dan wrijvingen zijn in de diverse organen die zich bezig houden met de arbeidsvoorwaarden waaronder het proletariaat moet leven en werken, alle richtingen, alle belangengroepen die daarbij zijn betrokken, zijn het er toch wel over eens, dat de arbeider zelf daar buiten gehouden

moet worden. Hij, immers, kan de ingewikkelde kwesties van economische en sociale aard niet begrijpen. Zij, de deskundigen, voeren hun strijd om ideologieën en belangen. Doch wanneer de onrust in het bedrijf gaat groeien, wanneer de arbeiders zelf en op eigen kracht in beweging komen, dan begrijpen de heren de e e n wat vroeger, de ander wat later, dat er eindelijk weer eens iets afgeschoven moet worden.

En de arbeiders ?

Uit de ervaringen zullen ze gaan begrijpen, dat er van deze publieke organen niets te verwachten is, evenmin van de organisaties die hen daar zogenaamd vertegenwoordigen.

Men moet niet gaan veronderstellen, dat geheel deze apparatuur bewuste camouflage is van de klassestructuur van deze maatschappij. Deze orde heeft dit alles nodig en de politiek die er in wordt bedreven is onvermijdelijk. Die politiek is de uitdrukking van de diverse maatschappelijke belangen en ideologische stromingen van allen die toch hun hart aan de orde hebben verpand.

De arbeiders zelf staan daar buiten. Hun positie dwingt hen telkens weer de strijd aan te binden. De domheid van diegenen onder de z.g. "vertegenwoordigers in de officiële organen" die ernstig geloven in eigen belangrijkheid, is vooral, dat ze de eigenlijke krachten die de maatschappij beroeren, de arbeiders, te dom achten om voor eigen belangen op te komen. Maar die domheid der heren kan niet beletten, dat de klassestrijd de werkelijke kracht is die de maatschappij beweegt.

Deze beschouwing werd enige tijd geleden geschreven, nog vóór de laatste wending in de regeringspolitiek ten aanzien van de loonvorming bekend was.

Daardoor is het artikel niet geheel bij, hetgeen echter aan de juistheid niet afdoet.

Binnenkort hopen wij de laatste ontwikkeling nog in een afzonderlijk artikel te bespreken.

DE ONTWIKKELING VAN DE FRANSE GROEP
"SOCIALISME OU BARBARIE"

mm

DRIE JAAR is het geleden, dat wij in "Daad en Gedachte" de aandacht vroegen voor de Franse groep "Socialisme ou Barbarie", die in sommige opzichten zoveel verwantschap met "Spartacus" vertoont, in andere opzichten zo grondig daarmee verschilt. Sindsdien heeft de "Spartacusbond" af en toe, als de gelegenheid zich daartoe voordeed, over datgene, wat in deze Franse groep aan de orde was en leefde, het een en andere meegedeeld. Wij hebben in "Spartacus" de aandacht gevraagd voor en een samenvatting gegeven van een belangwekkende beschouwing over de vakbeweging, die in het Franse tijdschrift "Socialisme ou Barbarie" werd gepubliceerd. Wij hebben het een en ander meegedeeld over de positie van de Franse groep ten opzichte van het in de bedrijven van Renault verspreide blaadje "Tribune Ouvrière". En tenslotte hebben wij ruim een jaar geleden in "Daad en Gedachte" de Hollandse vertaling opgenomen van een -eveneens in het tijdschrift der Franse kameraden gepubliceerde- briefwisseling tussen Pierre Chaulieu en Anton Pannekoek over het vraagstuk van de arbeidersraden. Vooral uit die correspondentie kon de lezer van "Daad en Gedachte" zien, wáár de grote verschillen tussen de Franse kameraden en ons gelegen waren, zoals de lezers van "Spartacus" eerder uit de fragmenten over de vakbewegings-artikelen konden constateren, op welke punten tussen "Socialisme ou Barbarie" een zekere mate van overeenkomst bestond.

Wat tot nu toe echter ontbroken heeft, dat is een systematisch overzicht over de ontwikkeling van de Franse groep in de drie jaar, dat tussen enkele kameraden van "Spartacus" en de leden van "Socilaisme ou Barbarie" een nauwer contact werd onderhouden, dat ons in staat stelde in het leven en de problemen van de Franse groep een dieper en beter inzicht te verkrijgen, dan mogelijk is, wanneer men alleen maar afgaat op in een aantal publicaties in een -bovendien nog tamelijk onregelmatig verschijnend tijdschrift. Wat hieronder volgt is een poging om deze leemte gedeeltelijk op te vullen. Gedeeltelijk! Want een volledig overzicht van al hetgeen zich in de laatste drie jaar in de Franse groep heeft afgespeeld zou méér ruimte vergen dan ons hier in dit nummer van "Daad en Gedachte" ter beschikking staat, temeer, omdat wij daarbij natuurlijk tevens aandacht schenken aan de ontwikkeling van de klassenstrijd in Frankrijk, zonder welke de ontwikkeling van de Franse groep uiteraard in het geheel niet te begrijpen is.

Wat wij hieronder de lezer van "Daad en Gedachte" dus zullen geven is een algemeen beeld, dat werd samengesteld uit die feiten, die naar onze opvatting de positie van "Socialisme ou Barbarie" het beste karakteriseren. Naar o n z e opvatting! Niet naar de opvatting van de van de Franse groep zelf. Want één van de grote verschillen tussen "Spartacus" enerzijds, "Socialisme ou Barbarie" anderzijds is hierin gelegen, dat de Franse kameraden, als groep, een ándere kijk hebben op de verhouding tussen groep en klasse dan wij. En wanneer wij dit neerschrijven, dan bedoelen wij, dat zij in de eerste plaats een andere kijk hebben op de verhouding tussen groep en klasse i n h e t a l g e m e e n en dat zij -dientengevolge- in de tweede plaats een andere kijk hebben op de verhouding tussen hún groep (zoals deze reilt en

zeilt) en de arbeidersklasse i n h e t b i j z o n d e r.

Wat het eerste betreft -wat dus betreft de zienswijze van "Socialisme ou Barbarie" omtrent de verhouding tussen groep en klasse in het algemeen- is de aandachtige lezer van "Daad en Gedachte" reeds enigzins geïnformeerd, omdat de gepubliceerde briefwisseling tussen Pannekoek en Pierre Chaulieu daarmee ten nauwste verband hield. En hij weet ook, dat -gelijk te verwachten viel- de andere opvatting der Fransen omtrent de taak van een groep in de klassenstrijd, gepaard gaat met een andere opvatting omtrent de klassenstrijd zelf. En die gaat -al deze dingen hangen nu eenmaal met elkaar samen- weer gepaard met een andere opvatting omtrent het karakter der proletarische revolutie en dus óók met bijvoorbeeld een totaal andere opvatting omtrent het karakter van de Russische revolutie van 1917. We zullen daar zo dadelijk enkele voorbeelden van geven; men zal zo straks iets vernemen omtrent de ervaringen, die de kameraden van "Spartacus" in de discussies met de Fransen hebben opgedaan.

Wat nu betreft de andere kijk, die de Franse groep heeft op in het bijzonder haar eigen positie temidden der Franse arbeidersklasse en de strijd, die door deze wordt gevoerd, zij hier in de aanvang al opgemerkt, dat het buitengewoon karakteristiek is, dat "Socialisme ou Barbarie" -als groep- nauwelijks enig verband ziet tussen de klassegevechten, die de laatste drie jaren in Frankrijk hebben plaats gevonden en datgene, wat zich binnen de eigen groep heeft afgespeeld. Naar onze mening is dat allerm minst toevallig. Als er een ding is, dat, naar wij hopen, de lezer van "Daad en Gedachte" na lezing van dit opstel duidelijk zal zijn, dan dit, dat het bij "Socialisme ou Barbarie" bestaande wanbegrip omtrent de samenhang tussen eigen ontwikkeling en klassenstrijd direct uit de positie van de groep voortspuit. Wij schreven hierboven, dat de Fransen in het algemeen een andere kijk hebben op de verhouding tussen groep en klasse en dientengevolge ook een andere kijk op de verhouding tussen hun eigen groep en de klasse. Strikt genomen ligt de zaak eigenlijk precies omgekeerd. Uit de positie, die hun eigen groep ten opzichte van de arbeidersklasse en de klassenstrijd inneemt, vloeit een bepaalde, van de "Spartacus"-opvattingen afwijkende kijk op de verhouding tussen groep en klasse in het algemeen voort. Voor wie dat wat vaag klinkt, willen wij het hier terstond verduidelijken.

"Socialisme ou Barbarie" -wij spraken in het algemeen, laten de inderdaad voorkomende uitzonderingen terzijde- is een groep van jonge intellectuelen, die met de arbeidersklasse betrekkelijk maar weinig contact hebben. Hun voornaamste werkzaamheid bestaat in het uitgeven van het tijdschrift "Socialisme ou Barbarie", waarin de taal der intellectuelen wordt gesproken en waarin naar onze smaak veel te veel de nadruk op allerlei p o l i t i e k e kwesties wordt gelegd en de praktische vraagstukken van de klassenstrijd nauwelijks worden behandeld en voor zover zij behandeld worden veel te veel onder een politiek aspect, veel te weinig vanuit het gezichtspunt van de onmiddellijk de klassenstrijd voerende arbeiders zelf. Wanneer men alleen maar een lijst zou opstellen van de o n d e r w e r p e n die de laatste drie jaar in "Socialisme ou Barbarie" behandeld zijn en van de onderwerpen die in deze periode in "Spartacus" werden besproken, dan zou daaruit reeds hetgeen wij hier opmerken onmiddellijk in het oog springen. Daar komt dan nog iets anders bij. Van enig werkelijk p r a c t i s c h e werkzaamheid bij voorkomende klassegevechten, is bij "Socialisme ou Barbarie" geen sprake. Manifesten, zoals de "Spartacus"-groep heeft

uitgegeven tijdens de stakingen van het Amsterdamse overheidspersoneel, discussie met stakers etc., zij worden niet vervaardigd en zij worden niet gehouden. Nog minder treft men bij "Socialisme ou Barbarie" de opvatting aan, uitzonderingen alweer buiten beschouwing gelaten, dat dergelijke klassebotsingen, alsmede de dagelijkse klassentegenstellingen en de classespanningen van elke dag, de leermeesteresse van de groep moeten zijn. In het -voor de arbeiders veel te moeilijke- tijdschrift "Socialisme ou Barbarie" klopt niet de polsslag van het dagelijkse leven van het Franse proletariaat. En voor zover enkele leden van de groep gepoogd hebben met het in de Renault-fabrieken verspreide blaadje "Tribune Ouvrière" een andere weg te bewandelen, moet deze poging gedeeltelijk als mislukt worden beschouwd. Weliswaar is "Tribune Ouvrière" begrijpelijker geschreven en houdt het zich méér met praktische vraagstukken bezig dan "Socialisme ou Barbarie", maar het hele standpunt, dat "Socialisme ou Barbarie" als groep van intellectuelen inneemt, komt toch ook hier om de hoek kijken. Wij zullen daar zo meteen nog een paar voorbeelden van geven.

Waar het dus op neer komt is het volgende: als groep van intellectuelen, die de klassenstrijd niet voeren, heeft "Socialisme ou Barbarie" een kijk op de klassenstrijd, die de typische kijk van intellectuelen is. Tot deze typische "kijk van intellectuelen op de klassenstrijd" behoort het, het verband tussen de klassenstrijd en hun eigen ontwikkeling over het hoofd te zien.

De arbeider staat direct in de praktijk van de klassenstrijd. Dwingen de klassenstrijdverhoudingen hem tot nieuwe strijdmethoden, dan ontstaan ook andere opvattingen en zienswijzen in zijn hoofd. Daar is hij zich lang niet altijd van bewust. Maar een bewijs ervoor, dat dit toch inderdaad zo is, kan men onder andere hierin vinden, dat zodra hij door de praktijk tot een nieuwe handelwijze wordt gedwongen, beschouwingen en redevoeringen die bij een vroegere periode behoren hem niet meer aanspreken. Hij verliest er zijn belangstelling voor. Vandaar dat de oude partijen en vakverenigingen zo over de onverschilligheid van de arbeiders klagen. Wat de partijbladen schrijven, wat de vakbewegingsbonzen te vertellen hebben, het is niet meer de spiegel, waarin de proletarier het geheim van zijn eigen bestaan aanschouwt, het is niet meer de spiegel, waarin hij zijn eigen leven terugvindt. "De theorie", schreef Marx al in zijn jeugd, "grijpt de massa slechts voor zover zij radicaal is". Het lijdt geen twijfel, dat Marx met "radicaal" hier bedoelde: een theorie, die de werkelijkheid verklaart. De werkelijkheid is nu echter voor het proletariaat een andere, dan voor de andere klassen en groepen in de maatschappij.

De kameraden van "Spartacus" die met "Socialisme ou Barbarie" contact hebben onderhouden, hebben de Franse groep herhaaldelijk verweten, dat zij teveel een intellectuelengroep was, te weinig contact met de arbeiders onderhield in wat werkwijze betreft te weinig op de klassenstrijd was ingesteld. De Franse kameraden waren over het algemeen eerlijk genoeg om dit rondweg te erkennen. Maar tja, het valt niet mee in de praktijk daarin verandering te brengen, vooral niet wanneer men dergelijke gebreken eigenlijk niet helpen kan en zij een gevolg zijn van de sociale samenstelling van de groep. Daar komt dan nog bij, dat juist als gevolg van het intellectueel zijn der Franse groep, de argumenten van de "Spartacus"-leden niet altijd begrepen werden, ook als men méende, dat men ze wel begreep.

Er is bijvoorbeeld een discussie geweest over het probleem: "minder aan politiek doen, meer de klassenstrijd voeren." In die discussie heeft een der "Spartacus"-mensen pogen uit te leggen, hoezeer het be-

kijken van de problemen van politiek gezichtspunt uit, een kenmerk der intellectuelen is en dat het proletariaat de zaken niet politiek, doch van klassestandpunt uit moet bekijken. Maar het betoog is nauwelijks begrepen. Nog minder werd begrepen, dat deze discussie een waardevolle bijdrage zou kunnen vormen, tot het probleem, waar de Franse groep nu eigenlijk staat. Want dat probleem dringt zich wel degelijk aan de Fransen op, het is altijd weer aan de orde, al heeft men -in meerderheid- er niet het flauwste begrip van, waar het vandaan komt en hoe of het komt, dat men daar steeds weer met zijn neus boven op wordt gedrukt.

Laten wij thans op de interne verhoudingen in de Franse groep wat nader ingaan en bezien, hoe haar ontwikkeling geweest is in de laatste drie jaar tegen de achtergrond der in Frankrijk gevoerde klassengevechten.

Zoals diegenen weten, die de artikelen gelezen hebben, die voor drie jaar in "Daad en Gedachte" zijn verschenen, dankt de groep "Socialisme ou Barbarie" haar naam aan de door haar gehuldigde opvatting, dat de geestelijke druk van de organisaties der oude arbeidersbeweging op de proletarische massa's zó groot is, dat van een nieuwe arbeidersbeweging pas sprake kan zijn, wanneer de geest van het proletariaat door grote en schokkende gebeurtenissen wordt wakker geschud. Als zodanig beschouwden de Franse kameraden een derde wereldoorlog, die zij dreigend zagen naderen en waarvan de vooruit geworpen schaduwen volgens hen elk zelfstandig optreden der arbeidersklasse belemmerden. De derde wereldoorlog was volgens hen het voornaamste perspectief van de maatschappelijke ontwikkeling, die zich voor onze ogen voltrok en pas bij het uitbreken daarvan zouden, tegelijk met de krachten der vernietiging ook de krachten van het proletarisch verzet worden wakker geroepen. Dan stond de mensheid voor de mogelijkheid van een verwezenlijking van het socialisme of van een mogelijke ondergang in barbaarsheid.

Wij schrijven hier met opzet in de verleden tijd, omdat zich sindsdien -ten dele althans- in de Franse groep veranderingen hebben voltrokken, waarover wij zo aanstonds nader komen te spreken. Hier willen wij er alvast op wijzen, hoezeer het "socialisme" -we zouden bijna zeggen op utopistische wijze- als een p o l i t i e k e variant voor de toekomst werd ontwikkeld, zonder enig verband met de klassenstrijd van het proletariaat.

Over deze opvatting van "Socialisme ou Barbarie" liepen de eerste discussies, die tussen deze groep en "Spartacus" werden gehouden. Met een werd daar toen ook de kwestie van de partij in betrokken. Er bestonden -zo bleek ons- van de aanvang af officieel twee -in werkelijkheid drie- stromingen in de Franse groep. Terwijl alle Fransen zonder uitzondering op het standpunt stonden, dat de vakbeweging een ondeugdelijk strijdmiddel was geworden, huldigde men ten aanzien van de partij verschillende opvattingen. Een kleine minderheid verkondigde, dat ook de partij -evenals de vakbeweging- een organisatie was, die zichzelf had overleefd. Het is duidelijk, dat deze vleugel van de aanvang af, het dichtste bij "Spartacus" stond. Deze (linkse) minderheid bestond uit drie personen. Twee daarvan zijn kameraden, die door afkomst, werk, verleden in de beweging en een reeks van andere factoren, dicht bij de arbeidersklasse staan, in ieder geval bij haar hun oren te luisteren leggen en met hun ogen zien naar háár practijk. De derde makker, die tot deze linkervleugel behoort is een intellectueel. De verschillen tussen hen en de beide anderen traden af en toe op typische en merkwaardige wijze aan de dag. Zo schreef deze kameraad, die wij hier het laatst op het oog hebben ongeveer een jaar geleden in een vooraanstaand

Frans filosofisch tijdschrift een artikel tegen Sartre, waarmee "Spartacus" het wel eens kon zijn, maar dat door woordkeus en pobleemstelling toch opvallend afweek, van de taal, die "Spartacus" gewoon is te spreken. Nog weer later, in de lente van dit jaar, schreef deze, tot de minderheid behorende intellectueel een opstel over de buitenlandse politiek van het Kremlin, dat niet anders was dan een wat progressieve beschouwing, zoals men ook in een blad als b.v. "De Groene" zou kunnen verwachten. Dit verwijt hebben de vertegenwoordigers van "Spartacus" ook onomwonden tegen een aantal Franse kameraden uitgesproken. Hun critiek werd onderschreven door de beide andere leden van de minderheid, die in de laatste drie jaar -gelijk wij nog zullen zien- een aanmerkelijke ontwikkeling in onze richting hebben doorgemaakt.

"Rechts" als men ons toestaat dit wat versleten woord hier te gebruiken- van die linkervleugel, kan men in de groep "Socialisme ou Barbarie" twee stromingen onderscheiden. De meest rechtse -ook vrij bescheiden van omvang- staat rondweg op het partijstandpunt. Het is een stroming, die het leninisme als theorie omhelst, maar zowel Trotskisme als Stalinisme afwijst. Tussen die beide in staat dan de grote meerderheid van de groep, die spreekt van een "partij van een nieuw type", "geheel verschillend van het type, dat men tot dusver kende" enz. Het is deze middenmoot, waartoe de voornaamste "theoreticus" van "Socialisme ou Barbarie" behoort, de in de aanvang van ons opstel reeds genoemde Chaulieu, waarmee zowel Pannekoek als een der leden van de redactie van "Spartacus" gepolemiseerd hebben. De briefwisseling met eerstgenoemde is in het Franse tijdschrift gepubliceerd, men heeft ons beloofd, dat de -aanvullende- critiek waarmee de laatste de begonnen gedachtewisseling voortzette, alsnog gepubliceerd zal worden.

Waarom draaide het in die polemiek? Om het vraagstuk van de groep (partij van het "nieuwe" type) en de raden. Chaulieu had namelijk beweerd, dat indien de Stalinisten een staatsgreep beraamden om zich van de Raden meester te maken, de groep ("partij van het nieuwe type") hen met een andere staatsgreep voor moest zijn. Pannekoek bestreed dit standpunt, andere leden van "Spartacus" bestreden het mondeling en schriftelijk eveneens, omdat zij het allen in strijd achten met de zelfstandige klassenbeweging van het proletariaat. Bij die discussies werden over en weer voorbeelden gebruikt, ontleend aan de Russische revolutie. Zoals men reeds kon verwachten, wanneer men van hun opvattingen omtrent de partij kennis had genomen, koestert de middenmoot en de rechtervleugel van "Socialisme ou Barbarie" heel andere opvattingen over de Russische revolutie dan "Spartacus". Zij zien, in tegenstelling met ons, die Russische omwenteling als een proletarische omwenteling, zij het dan een die "verworden" is. Ook de linkervleugel van "Socialisme ou Barbarie" stond aanvankelijk op dat standpunt. Over die Russische revolutie en -in direct verband met de kwestie van de partij- over de vraag, wat nu eigenlijk een proletarische revolutie is en wat onder klassenstrijd moet worden verstaan, liepen van de aanvang af, alle discussies met de Franse kameraden, waarbij de makers van "Spartacus" uiteraard niet gelijk de Fransen van de politieke verhoudingen en van de tegenstellingen tussen Oost en West, doch van de klassenverhoudingen uitgingen.

In de zomer van 1953 vonden in Frankrijk (in de maand Augustus) grote stakingsacties van het Franse proletariaat plaats. Dat was volkomen in strijd met de algemene verwachtingen, die "Socialisme ou Barbarie" omtrent de ontwikkeling had uitgesproken. Zij noopten de Franse groep dus tot bezinning. De meerderheid (middenmoot plus rechtervleugel) stelde de volgende analyse op: de dood van Stalin heeft tot een koers-

verandering in de Russische buitenlandse politiek geleid. Als gevolg van die koersverandering is een politieke ontspanning ingetreden. We hebben een adempauze en de druk op de geesten der arbeiders is verminderd. Dientengevolge is er ook een einde gekomen aan de verlamming, waaraan het Franse proletariaat ten prooi was. Vandaar zijn hernieuwde activiteit.

"Spartacus" heeft -in de discussies met de Fransen- deze analyse rondweg verworpen. De "Spartacus"-kameraden critiseerden het, dat men de klassenstrijd b l e e f beschouwen vanuit de gezichtshoek der politiek en verklaarde, dat men op die wijze zichzelf belette de werkelijke lessen der stakingsbeweging te verstaan. Niet van de politiek, maar van de klassenstrijd waren de stakingen een symptoom en als een fase in de ontwikkeling dáárvan diende men ze te begrijpen. Als een fase, die zo overduidelijk de noodzaak en de onvermijdelijkheid tevens van de zelfstandige strijd liet zien, moest men de stakingen van 1953 beschouwen. De meerderheid van "Socialisme ou Barbarie" deed het niet. Voor de minderheid echter waren zij een grote les. Van dat ogenblik af, ontwikkelde zich de minderheid steeds duidelijker in onze richting.

Sedert 1953 nam de klassenstrijd in Frankrijk, d.w.z. spontane en zelfstandige "wilde" strijd, in hevigheid toe. Die ontwikkeling voerde de linkervleugel van "Socialisme ou Barbarie" steeds dichterbij "Spartacus". Met de Franse klassenstrijd-werkelijkheid als directe ervaring voor ogen, begrepen de kameraden van de Franse minderheid voortdurend beter, wát de kameraden van "Spartacus" met hun opvattingen eigenlijk bedoelden. Een tweede gevolg van de klassenstrijd van het Franse proletariaat was, dat de groep "Socialisme ou Barbarie" voortdurend scherper voor de vraag werd gesteld, wat eigenlijk haar taak in die klassenstrijd was. Zoals gezegd: dat zulks uit die klassenstrijd voortkwam, dat begreep de meerderheid van de Franse groep niet. De minderheid echter (dichterbij de arbeiders en bij "Spartacus" staande) begreep het wel. Maar voor zover de kameraden van de meerderheid een eerlijke analyse van de toestand gaven, kwamen zij soms tot uitspraken, die in tegenstelling waren met hun eigen opvattingen en uitgangspunten.

Zo verklaarde een van de leden van de Franse middenmoot de afgelopen voorzomer tegen een van de "Spartacus"-mensen: "Wat jullie over het hoofd zien is, dat de invloed van de Stalinisten hier zo enorm is. Die invloed maakt een zelfstandig optreden van de arbeiders onmogelijk." In één adem vertekde hij echter ook, dat de Franse Stalinisten de arbeiders tot een grote demonstratie hadden opgeroepen, waarop echter geen mens gekomen was.

Uit het bovenstaande heeft men voldoende begrepen, dat haar positie ten opzichte van klasse en samenleving de verklaring vormt voor de opvattingen, die de meerderheid van de Franse groep beheersen. Daaruit moet men niet afleiden, dat de klassenstrijd deze middengroep nu volkomen onberoerd zou laten. Soms komen -zonder dat zijzelve de oorzaak kan bespeuren- ook bij haar veranderingen voor, soms ook worden de kameraden, die in deze middenmoot zitten, door de discussies geschokt of begint het plotseling voor hen te dagen. Een van de "Spartacus"-mensen sprak in de nazomer van dit jaar weer eens met een middenmoot-man over de Russische revolutie. Punt voor punt de fundamentele kwestie als loonarbeid en uitbuiting behandelende, bracht hij hem tot de erkenning, dat daar waar loonarbeid bestaat, het kapitalisme heerst. De consequenties daarvan ten aanzien van het hele vraagstuk der Russische revolutie, schokten deze Franse kameraad zeer.

Naarmate de minderheid in de groep "Socialisme ou Barbarie" dichterbij

bij "Spartacus" kwam te staan, had zij ook meer critiek op de werkwijze van de Franse groep (haar gebrek aan contact met de arbeiders) en op een uitgave als "Tribune Ouvrière", waarin de middenmoot een grote invloed uitoefende. Hierover is door "Spartacus"-kameraden en leden van de minderheid, de afgelopen zomer uitvoerig gesproken. De vorige maand (dus na de stakingsacties van Nantes, St. Nazaire enz.) verscheen een nummer van "Tribune Ouvrière", dat de juistheid van de critiek ten volle onderstreepte. Daarin werd namelijk de opmerking gemaakt, dat (-zulks volledig in overeenstemming met het standpunt der meerderheid over de partij- de "zwakte der beweging daarin had bestaan, dat het haar ontbrak aan....leiding !"

Het standpunt van de intellectueel is hier overduidelijk. Het komt neer op: w i j hadden de leiding niet. Dat echte bewegingen van de arbeiders ook door henzelf geleid worden, waarbij de tegenstelling tussen leiders en massa verdwijnt, de zwakte en sterkte van een beweging tegelijk de zwakte of sterkte van de leiding is en er geen sprake is van ontbreken van leiding, wil er bij deze intellectuelen niet in.

Intussen zullen de bewegingen de zelfacties van het proletariaat niet nalaten verder hun invloed op deze groep te doen gelden, waarbij het niet anders kan of de opvattingen van de "linker stroming" zullen veld winnen.

Het omslagvel van dit nummer draagt nog als adresvermelding het oude Postbusnummer. Wij vonden het onnodig de reeds afgedrukte bladen te vernietigen. De lezer denke er echter aan dat het adres thans luidt:

Spartacus Korte Prinsengracht 49
Amsterdam - Centrum.

